

ЖЕНИТЕ И КИТАЙСКИТЕ БОЙНИ ИЗКУСТВА

Георги Златев

WOMEN AND THE CHINESE MARTIAL ARTS

Georgi Zlatev

Abstract: An interesting and important aspect of Chinese martial arts is women's contribution to its evolution and development. Although a predominantly male activity, the martial arts have attracted some remarkable followers from the other sex. Their involvement once again confirms that the practice of traditional Chinese martial arts is perpetuating mind, will and spirit and that physical strength is less important. The romantic ideas of women who are experienced in martial arts exist in both art and reality, and their contributions can be seen today.

Key words: Chinese martial arts, Chinese literature.

Интересен и важен аспект на китайските бойни изкуства е приносът на жените за неговата еволюция и развитие. Макар и преобладаващо мъжка дейност, бойните изкуства са привличали някои забележителни последователи от нежния пол. Тяхното участие отново потвърждава, че практиката на традиционните китайски бойни изкуства се уповава на ума, волята и духа и че физическата сила е по-малко важна. Романтичните представи за жените, опитни в бойните изкуства, съществуват както в художествените произведения, така и в реалността, а техният принос може да се види и днес.

Най-ранната китайска династия, за която има реални, запазени исторически сведения и записи, е дин. Шан. Когато владетелите от дин. Шан искали да предскажат близкото бъдеще или да разговарят с духовете на предците си, те използвали т.нар. оракулни кости. Върху тези кости са били издълбавани въпросите, които вълнуват владетеля, като също съдържали и деня, в който е извършено пророкуването, и името на този, който изпълнява ритуала, след което костите биват нагривани и по образувалите се пукнатини оракулите интерпретират

Фиг. 1.

какъв ще е резултатът на съответното питане. Народът на дин. Шан ни е оставил много на брой текстове, от които можем да съдим за живота на благородниците по това време, включително и на жените.

Често се казва, че „подчинението“ на жените се наблюдава още в древното изписване на йероглифа за жена 女 (фиг. 1 стил Jiaguwen, надписи върху оракулни кости), който изобразява фигура, която коленичи.

Това подчинение обаче не е попречило на някои жени в историята на Китай да получат известна доза важност и значимост, като например един от първите известни майстори на бойните изкуства в историята на Китай. Това е жена, известна с името Фу Хао или господарката Хао (妇好), една от многобройните съпруги на крал У Дин (Wu Ding 武丁) от дин. Шан (12-13 в. пр.н.е.), която нетипично за това време е служила като генерал и върховна жрица. Тя, разбира се, не е първият майстор на бойните изкуства в Китай, но е първият именуван пример с доказателства за нейните военни подвизи. Нейната гробница е открита през 1976 г. на територията на археологическите руини Инсю (殷墟 Yinxu), представляващи древния град Ин, последната столица на дин. Шан, намиращи се в близост до съвременния град Анян (安阳 Anyang), пров. Хъбей от археоложката Джън Джънсян (Zheng Zhenxiang). В гробницата са открити редица ритуални бронзови съдове с името на Фу Хао, изписано върху тях, както и много оръжия, включително голяма бронзова бойна брадва, които подсказват, че гробницата наистина е била изградена за жената генерал.¹ Открити са и редица надписи върху оракулни кости, в които се съобщава за Господарката Хао и от които получаваме сведения за нейните постижения и командване на военни единици:

“甲申卜， 殼， 贞乎妇好先登人于庞“

Пророкуване от ден jiashen, Да бъде ли призована Фу Хао, да събере хора от племето Пан?

“辛巳卜， 贞登妇好三千登旅万， 伐乎[羌]”

Пророкуване от ден xinsi, да се нареди ли на Фу Хао да събере армия от 13000 за експедиция до земите на Цян.

“贞王勿乎妇好往伐土方”

Да откаже ли Владетелят на Фу Хао да изпрати отряд в земите на Ту?

¹ The First Lady of Chinese Archeology – <https://trowelblazers.com/zheng-zhenxiang/>

Тези гадателни надписи показват, че като генерал Фу Хао е заемала много висока военна позиция и е имала благороден статут, командвала е войска с до 13 000 души главнокомандващи, също е била смела и добра в битките, с което печели доверието на У Дин.

Юеню (Yuenü) или „Дамата от Юе“ е легендарна китайска жена войн от царство Юе (на територията на сегашна провинция Джъдзян) през периода на Пролети и есени (5 в. пр. н.е.). От ранна детска възраст тя се учи на стрелба с лък и как да използва меч, докато ловува с баща си. Кралят на Юе Гоу Дзиен (勾踐 Goujian 496-465 г. пр. н.е.) планирал да нападне кралство У (Wu), и когато научил за нейните умения, я поканил в кралския двор. Тя оприличила изкуството на меч с порта, разделена на ин и ян.

道有门户，亦有阴阳，开门闭户，阴衰阳兴。

*Когато едната порта се отвори, другата се затваря –
докато укрепва духа си, човек трябва да остане външно спокоен.*

Нейното представяне на изкуството на меча впечатлило краля, който постановява, че тя трябва да обучи неговата армия, и ѝ дава званието „Дамата от Юе“. Именно на нея се приписва първото описание на изкуството на меч, което повлиява на развитието на китайските бойни изкуства за поколения напред.

Стотици години по-късно се появява друга жена военен генерал. Династия Суей (589-618 сл.н.е.) не е била най-връхната точка в китайската история. Първият император на Суей, Уън (541-604 г.) обединява Китай след почти четири века вътрешен раздор, но неговият наследник Ян (596-618 г.) не може да отговори на очакванията и оставя много да се желае. Идването на власт на дин. Тан може поне частично да се припише на принцеса Пинян (平阳公主), дъщеря на Ли Юен (李渊), който по-късно става известен като Тан Гаодзу (唐高祖) или Гаодзу, императорът на Тан. Принцеса Пинян повежда армия, която сразява дин. Суей. Организатор на „Женската армия“, която води силите на Тан към успех, Пинян слага основите на Златния век в китайската история – дин. Тан. Нейният брат Ли Шъмин (李世民), който също помага за свалянето от власт на дин. Суей, по-късно става вторият император на Тан. Принцеса Пинян умира много млада и баща ѝ я удостоява с титлата Джао (Zhao 昭), което означава, че някой е много мъдър, образован и има много заслуги, също както и с титлата „принцеса“.

Танцът Јіуе (伎乐) от дин. Тан (618-907 г.) оказва огромно влияние върху обществения живот с невероятната си креативност и оставя ярки

образи в различни литературни и художествени произведения – стихотворения, разкази, живопис, скулптура и др.

Сред многобройните видове танци от тази епоха е и танцът с меч. Една от най-прочутите изпълнителки на този тип танц е красавицата Гунсун. Още като дете поетът Ду Фу имал удоволствието да се наслади на нейната изящност, което по-късно вдъхновява една от най-известните поеми за танци, написани през династия Тан, „Танц с меч, изпълнен от ученичка на Лейди Гунсун“ (观公孙大娘弟子舞剑器行)², в която той дава на красиво описание на танца:

昔有佳人公孙氏，一舞剑器动四方。
观者如山色沮丧，天地为之久低昂。
耀如羿射九日落，矫如群帝骖龙翔。
来如雷霆收震怒，罢如江海凝清光。
绛唇珠袖两寂寞，晚有弟子传芬芳。
临颖美人在白帝，妙舞此曲神扬扬。³

*Преди години живя красива жена на име Гунсун,
която с танца си с меч вълнува хората навред.*

*Наблюдателите смаяни застиват като планина,
а небето и земята следват нейните движения.*

*Великолепна като И, който прострелва девет слънца,
буйна като бог, впрегнал четири летящи дракона.*

*Появява се тропот като яростен гръм,
и завършва гладко, като отразяващата се във водата светлина.*

*Самотни са алениите устни и перлените ръкави,
но ето че се появи ученик, който да предаде уханието на нейното изкуство.*

*Танцува красавицата от Лин Ин пред Белия Император,
и дори боговете бушуват.*

² Мандова, И. Култура на китайската епоха Тан (618-907) Непознатата екзотика I част, Фабер 2014 (с. 83).

³ <https://baike.baidu.com/item/%E8%A7%82%E5%85%AC%E5%AD%99%E5%A4%A7%E5%A8%98%E5%BC%9F%E5%AD%90%E8%88%9E%E5%89%91%E5%99%A8%E8%A1%8C>

От съвременна гледна точка ние автоматично бихме поставили под въпрос всяка една от гореспоменатите жени, които са предвождали войски в миналото, въпреки всички сведения за това, и в същото време не бихме се усъмнили в който и да е мъжки пример със същите археологически доказателства. Бележитостта на тези жени, колкото и съмнителна, изтъква редица важни точки от историята на китайското военно изкуство и съответно бойни изкуства. А именно положението на тези жени в кралския или императорски двор, като например ролята на Фу Хао като кралска съпруга, генерал, войн и майка, или Пинян, която посмъртно получава висока титла заради военните си постижения. Преди повече от три хиляди години този тип жени, които могат да бъдат кралски или императорски съпруги, също са били способни и да водят военни походи и дори да участват в битка, което само по себе си е знак за техния аристократичен статус. Това ще се промени обаче в по-късните векове, когато жените благородници все повече се отдалечават от физическите прояви на насилие. Някои жени продължават да бъдат участници във войните, но това престава да бъде символ на високо положение в обществото за жените.

Библиография

1. Мандова Искра (2014) Култура на китайската епоха Тан (618-907) Непозната екзотика I част, Фабер (с.83)
2. Ebrey, Patricia (2006). The Cambridge Illustrated History of China. Cambridge University Press (pp. 26–27).
3. Lee, Lily Xiao Hong; Stefanowska, A.D., eds. (2007). Biographical Dictionary of Chinese Women: Antiquity Through Sui, 1600 B.C.E.-618 C.E. M.E. Sharpe. p. 91.
4. Lorge, Peter (2012). Chinese Martial Arts From Antiquity to the Twenty-First Century. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Peterson, Barbara Bennett (2016). Notable Women of China: Shang Dynasty to the Early Twentieth Century
6. Wang, Robin (2003). Images of Women in Chinese Thought and Culture: Writings from the Pre-Qin Period Through the Song Dynasty. Hackett Publishing.

Онлайн източници

1. <http://www.kaogu.cn/cn/kaoguyuandi/kaogusuibi/2016/0711/54569.html>
2. <https://en.wiktionary.org/wiki/%E5%A5%B3>
3. <https://baike.baidu.com/item/%E8%B6%8A%E5%A5%B3/15278898>
4. <https://trowelblazers.com/zheng-zhenxiang/>